

ราชพฤกษ์
Golden shower

ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) : *Cassia fistula* L.

ชื่อสามัญ (Common name) : Golden shower, Indian laburnum, Pudding-pine tree

ชื่อเรียกอื่น (Other names) : ชัยพฤกษ์ คุน (ภาคกลาง) , ลมแล้ง (ภาคเหนือ), กุเพยะ (กาญจนบุรี)

ชื่อวงศ์ (Family name) : FABACEAE

ลักษณะวิสัย : ไม้ต้นขนาดกลาง สูงประมาณ ๑๐-๑๕ ม. เรือนยอดค่อนข้างแคบและสูง เปลือกต้นสีน้ำตาลแกมเทา ผิวเกลี้ยง

ใบ : ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงเวียนหรือเรียงสลับ ช่อใบยาว ๓๐-๔๐ ซม. ใบย่อยรูปไข่แกมขอบขนาน เรียงตรงข้าม ๓-๖ คู่ ยาว ๗-๑๕ ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบเกลี้ยงค่อนข้างบาง เส้นแขนงใบถี่และโค้งไปตามรูปใบ

ดอก : ดอกช่อเป็นช่อห้อยลง ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ๒๐-๔๐ ซม. ดอกย่อยจำนวนมาก ขนาดบานกว้างประมาณ ๓ ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน ๕ กลีบ ยาวประมาณ ๑ ซม. สีเขียวอ่อนผิวด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปไข่ ๕ กลีบ ยาว ๒-๓ ซม. สีเหลืองสด กลิ่นหอมอ่อนๆ เกสรเพศผู้ ๑๐ อัน สั้น ๗ อัน ยาว ๓ อัน มีก้านชูอับเรณูยาวโค้งงอขึ้น เกสรเพศเมียและรังไข่มีขนยาวปกคลุม

ผล : ฝักยาวรูปทรงกระบอก ยาว ๒๐-๕๐ ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๒.๕ ซม. ผิวเรียบ ฝักอ่อนสีเขียว และเมื่อแก่สีน้ำตาลดำ ในฝักจะมีผนังเยื่อบางๆ เป็นช่องตามขวางของฝัก และตามช่องจะมีเมล็ดแบนๆ สีน้ำตาลอยู่ ฝักแก่จะหลุดร่วงทั้งฝักและหักแตกเป็นชิ้น

เมล็ด : รูปมนแบน สีน้ำตาลอ่อน ผิวเป็นมัน มีเนื้อเหนียวสีดำหุ้ม

การขยายพันธุ์ : ขยายพันธุ์โดยเพาะเมล็ด กิ่งตอน หรือกิ่งปักชำ ออกดอกประมาณเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

การกระจายพันธุ์ : เอเชียใต้ ทางตอนใต้ของประเทศปากีสถาน อินเดีย พม่า ศรีลังกา และ อินโดจีน พบกระจายทั่วไปตามป่าเบญจพรรณ หรือป่าเต็งรัง

ประวัติพันธุ์ไม้ (ในประเทศไทย) : พบได้ทั่วไป และพบมากแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ดอกราชพฤกษ์เป็นดอกไม้ประจำชาติไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ และภาพดอกราชพฤกษ์ ยังเป็นภาพสัญลักษณ์ประจำชาติไทย (Nation Identity) ตามมติคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗

ประโยชน์ และสรรพคุณ : ปลูกเป็นไม้ประดับให้ความสวยงามและให้ร่มเงา และใช้ประโยชน์จากไม้ในการก่อสร้าง ทำเป็นเสา ไม้ค้ำยัน ใช้ในพิธีลงเสาหลักเมือง, เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ และมีสรรพคุณเป็นยาพื้นบ้าน ดังนี้

- ฝัก นำมาสกัดใช้เป็นส่วนผสมของสารพอกหนัง (สารเทนนิน) ใช้ตกตะกอนโปรตีน
- ดอก แก้ไข้ เป็นยาระบาย ขับพยาธิไส้เดือน
- เนื้อหุ้มเมล็ด แก้ท้องผูก ขับเสมหะ
- เมล็ด ใช้สกัดเอายางเหนียว เป็นส่วนผสมของกาวในอุตสาหกรรมยา

แหล่งอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (๒๕๔๗). *พรรณไม้หอในสวนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ*.

กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

เต็ม สมิตินันท์. (๒๕๕๗). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ราชันย์ ภูมา. (๒๕๕๙). *สารานุกรมพืชในประเทศไทย (ฉบับย่อ) เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ*

สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้
สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม.

วีระชัย ณ นคร. (๒๕๔๔). *สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม ๗*. กรุงเทพฯ : องค์การสวน
พฤกษศาสตร์.

สุธรรม อารีกุล. (๒๕๕๒). *องค์ความรู้เรื่องพืชป่าทางภาคเหนือของประเทศไทย เล่ม ๑*. เชียงใหม่ : มูลนิธิ
โครงการหลวง.

ฐานข้อมูลพรรณไม้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ : สืบค้น ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕, จาก

http://www.qsbg.org/database/botanic_book%๒๐full%๒๐option/search_page.asp

คณะผู้จัดทำ

โครงการพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
สำหรับโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา